

ישמח ישראל המבואר

מאמר מספה"ק ישמח ישראל
על פרשת השבוע
בתוספת ביאור והערות

ראש השנה

תוכן העניינים

מבוא.....ה

ישמח ישראל.....ז

הביאור.....ט

תמצית המאמר.....יח

הוראה למעשה בעבודת ה'.....כ

בינת המאמר.....כא

בס"ד

ראש השנה תשפ"ז

גליון רמו

שנה ז

..~..~..~..

לתודה והברכה לכל המסייעים בהוצאת השיעור
ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

..~..~..~..

לתשומת לב הלומדים היקרים והנכבדים.
שגיאות מי יבין, היות וקונטרסים אלו יוצאים לעת
עתה בלחץ של זמן, ואין מספיק שעת הכושר להגיה
את הקונטרס כמו שצריך, לכן אנו מודעים בזה שכל
הקונטרס אינו מוגה, והוי דן את כל האדם לכך זכות.
כמו כן נשמח מאד לקבל הערות והארות לתיקונים
הוספות והשמטות וכל המצטרך

..~..~..~..

על פי הלכה אסור לעיין בגליון בעת **אמירת קדיש**
(מ"ב סי' נו סק"א), בעת **חזרת הש"ץ** (מ"ב סי' קכד
ס"ק יז-יח), בעת **קריאת התורה** (סימן קמו ס"ב),
בעת **שעוסק בתפילה או בברכה** (מ"ב סי' קצא
סק"ה).

..~..~..~..

דברי רבינו זי"ע בענין לימוד דברי תורתו מתוך ציוארתו הק'

...הנני מאמין באמונה שלימה כי מאהבת הקב"ה ומחסדו
הגדול אשר חושב מחשבות לעזרת כל הנשמות אשר
לא ידח ממנו נדח חלילה, ברחמי הרבים סבב כל
הסיבה הזאת אשר ישמעו אנשים אשר קטנם עבה
ממתני לקולי, ויבקשו תורה מפי נדכא ונכאה כמוני
אשר נפלות היא בעיני, למען אקיים מצות ושננתם
לבניך אלו התלמידים, למען אשר לא ימחה שמי חלילה
מישראל, ומדי זכרם בי יזכרוני לטובה למען להעלות
משאול תחתיה.

לזאת אבקש ואתחנן בבכי ובתחנונים מעת אוהבי ורעי,
אשר מסרתי נפשי עליהם, וכמעט רוב ימי חלדי הייתי
משרת להם לעסוק לטובתם בכל האפשרות, זכרו נא
לבקש רחמים על הדין נפשא עלובתא, ובכל עת אשר
תהיו פנוים מצרכים ותעסקו במילי דשמיא, תזכרו נא
גם אותי השפל והנדכה, אשר הייתי עמכם בצוותא חדא
שנים רבות, לבקש רחמים על נשמותי...

לתגובות והערות ולכל ענייני הגיליון

03-9146666

פקס: 03-6162226

אימייל: hayismachyisroel@gmail.com

כמו"כ להשתתפות בהוצאות הגיליונות הבאים
נא פנו בכתובות הנ"ל.

כתיבה וחתימה טובה

לכל קהלא קדישא
ההוגים בתורת רבינו הק' מאורן של ישראל זי"ע
לעורכי הקונטרס בטוב טעם ודעת
לנדיבי הלב פטרוני הקונטרס
ולכל בית ישראל
שלוחה בזה ברכת

**לשנה טובה תכתבו ותחתמו
לאלתר לחיים טובים ולשלום**

יתן ה' לכל אחד ואחד שאלתו ובקשתו
להיכתב ולהיחתם בספרן של צדיקים גמורים
ויתן לנו חיים ארוכים, חיים של טובה וברכה,
חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים
חיים שימלא ה' משאלות לבנו לטובה אכי"ר.

המאחלים ומברכים
המערבת

לזכרון עולם

לעילוי נשמת אבי מורי
איש תם וישר והצנע לכת עם אלוקיו
עבד את ד' במסירות והעמיד תלמידים הרבה
דולה ומשקה מתורת רבו המהרי"ץ דושינסקיא זי"ע
הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב זצ"ל
רבניצר

נלב"ע בשיבה טובה ובשם טוב
ז' תשרי תשפ"א לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.

קו השיעורים

"הכנה לשיבת קודש"

עם המשפיע הגה"ח ר' יוסף צבי רבניצר שליט"א
כותב ועורך הקונטרס

בארה"ק: 0733-025-063

בארה"ב: 718-178-19-56

לרומם הנפשות ולעורר הלככות להתחבר לקדושת השבת
מתוך התכוננות בפרשת השבוע

מבוא



נעלה שופר עם תחנון ש-ד-י לפתותך כס בחינוך - תשיב לגדן ברק השנון תחזק מגן לגונני בגינון

רבינו בא לבאר מדוע אין תוקעים ביום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, אך כדי לבאר זאת הוא מקדים בשאלה הפוכה, למה תוקעים בחול, רק כאשר נבין את עומק הענין של תקיעת שופר בר"ה שחל בחול, נוכל להבין מדוע ביטלו חכמים את מצות תקיעת שופר בר"ה שחל להיות בשבת. כי עיקר התירוצ' על זה הוא משום שבשבת נעשית מאלה כל פעולות השופר, ואין צריך לעורר אותן על ידי התקיעה, וא"כ **אנו צריכים להבין בתחילה מהם פעולות וסגולת השופר, כדי שנדע איך להתעורר בהם מכח קדושת השבת ללא השופר**, כותרת המבוא הוא תוכן כל ענין השופר כפי שיובן בס"ד לאחר העיון במאמר העמוק.

הנקודה המרכזית ועיקר התוכן המאמר הוא: כי תכלית ענין השופר היא: **א. לבטל את המקטרג. ב. ולהעביר בכיכול את הבוית"ש מכסא דין לכסא רחמים. ג. ולהפוך את הדינים עצמם לרחמים גמורים.** וזאת על ידי שלושה דברים: **א. להכניע את עצמו בביטול גמור כאפס וכאין, עד שלא יראה בעצמו שום צד של הטבה כלל. ב. לא להיות נפרד**

איתא בגמרא ראש השנה (זו): אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה? ועוד לפני שהביאו את התירוצ' לשאלה זו מיד מקשה הגמ' מה הקו': למה תוקעין? הרי רחמנא אמר תקעו, לכן מבארת הגמ' את כוונת השאלה, למה תוקעין ומריעין כשהן יושבים ותוקעין שוב כשהם עומדים.

מתוך דברי הגמרא אנו למדים שעל עצם התקיעה - למה תוקעים אין שום מקום לשאלה, כי חוק לישראל הוא, רחמנא אמר תקעו - כך גזר הבב"ה, ואין לך רשות להרהר אחריה.

אך לאמיתו של דבר אף שתקיעת שופר הוא אמנם בחינת חוק, אבל הרבה רמזים וטעמים יש בדבר כמבואר בזוה"ק, וכמו שהאריכו בזה הראשונים ז"ל ובראשם הרמב"ם ורבי סעדיה גאון ז"ל, וכן גדולי המקובלים ובראשם האריז"ל ותלמידיו, וכן ספרי החסידות החל **ממין הבעל שם טוב הק' ותלמידיו ותלמידי תלמידיו**, וביניהם גם הביאור הגדול והעמוק של **כ"ק מרן רבינו מאורן של ישראל בעל הישמח ישראל זי"ע** במאמרו אשר לפנינו.

ח"ו אלא להכניע את עצמו ולכלול את עצמו בתוך כלל ישראל באחדות ואהבת רעים. **ג.** על ידי קול השופר שהוא בחינת 'צעק לבם אל ה' צעקה מהבל הלב בלי חיתוך אותיות. **וכל שלושת הדברים הללו יכול כל אחד להשיגם בכוח השבת ואין צריך לזה את קול השופר.**

כדי להבין היטב את כל זה יבאר רבינו במאמרו הק' כמה ענינים עמוקים בתורת החסידות על פי רמזים בתורת הנסתר ששייך לענין עבודת ה' בכלל ועבודת יום ראש השנה **וההכנה לתקיעות** בפרט. ובכללם יבאר רבינו: **א.** ענין ג' ספירות ראשונות של כתר חכמה ובינה שהם מעלמין דאתכסיא, ואין בהם תערובת דין כלל. **ב.** דברי המגיד הגדול ממעזריטש ז"ע על דברי המשנה 'וחילופיהן בגולם' שעל ידי אות יו"ד שהוא חכמה אפשר לשנות ולהפוך צורה לצורה חדשה, ולהפוך דינים לרחמים. **ג.** איך לעורר בחינת כתר הנקרא 'פלא עליון' לעורר את מקור הרחמים. **ד.** מהו המשמעות של ניקוד צירי בעניני הספירות, ולמה צריך לכוון בשם הוי"ה של ברכת השופר בניקוד צירי. **ה.** כי אתה שומע 'קול' שופר - מהו המיוחד בקול הזה. **ו.** שנהיה לראש ולא לזנב. **ז.** אור האמת שמתנוצץ בקדושת השבת המביא ל שיר ליום השבת לזמר לשמך עליון - לעורר מקור הרחמים העליון.

רבינו בא לבאר במאמרו למה אין תוקעים בר"ה שחל להיות בשבת, אבל בהתבוננות עמוקה בתוכן

המאמר [וקצת מהם הובאו בביאורים ובינת המאמר] נזכה לקבל את השבת קודש בפנים חדשות, ונזכה בשנה זו לשני שבתות תשובה..., ואולי לזה רמז רשב"י אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלים, כאשר יו"ט ר"ה חל להיות בשבת, הרי עפ"י משנתו של רבינו מלבד מה שר"ה הוא יום הראשון של עשי"ת, הרי שהשבת עצמה היא בחינה של תשובה עילאה, תשובה של 'לזמר לשמך עליון' תשובה שמביאה את האדם לגבהי מרומים עד לפלא עליון מקור הרחמים בלי שום דין וקטרוג, עד שכבר אין צריך לקול השופר כלל. אמרו חז"ל (זו"ט): כל שנה שאין תוקעין לה בתחילתה מריעין לה בסופה. [שנה שאין תוקעים לה בתחילת השנה (לתוס') מחמת אונס ולרשב"א מחמת פשיעה, ולתרוויהו לא מחמת שבת שאז אין תוקעים מחמת גזירת חז"ל ואין מה לחוש לזה), באים במשך השנה צרות רח"ל ואז צריך להתענות ולהריע בשופרות, וכל זה בגלל שלא עירבבו את השטן ומתוך כך יכול לקטרג].

רבינו זי"ע נותן במאמרו את הדרך לערבב את השטן גם כאשר חל ר"ה בשבת, בעירבוב גדול כל כך, עד שאם נזכה בס"ד לקיים את דבר מאמרו, אין ספק שנזכה בכוח השבת ל'הס קטיגור וקח סניגור מקומו' ונזכה כולנו לכתובה וחתימה טובה, ושנה טובה ומתוקה ברו"ג, שנת גאולה וישועה בקרוב בימינו ברחמים גדולים, אכ"ר.



ישמח ישראל

בבחי' צעק לבם אל ד' (איכה ב', י"ח), וע"י התשובה והשופר מעלה ד' אותנו למקום העליון דלעילא, והדינים נתהפכו לרחמים.

וזהו כוונת הפייטן (בסליחות דער"ה) אם פשענינו עצמו וגברו מאוד כתלא נא כל מדה נכונה אצפצף קול להפלא, ור"ל צפצוף קול הוא קול פשוט, ועי"ז נתעורר מקום "פלא מקור הרחמים דלעילא כנודע. וזהו שכתבו סוד ראש השנה הוא בתוך עמי אנכי יושבת (מ"ב ד', י"ג), היינו כי ע"י השופר והתשובה נעשה בטל במציאות להכלל ישראל.

ואולי זה כוונת הפייטן (שם) ספרים עת יקראו לברואי עולמך שאת חיים "וחילוף שוע ומך, ר"ל למי שהוא בחי' גולם, דבר וחילופו, עליון חן וחסד בעולמך, ר"ל ממקור העליון, ערוב עבדך לטוב וחי אחיך עמך, כי ע"י ההתערבות והתבטלות בהכלל זוכה להתבוננות אמתית, וזוכה אל פנה אלי וחנני ותנני עליון,

וזהו הענין שכתבו לכוון בתקיעות [בברכת שופרות] שם הוי' ב"ה בניקוד ציר"י כנודע, כי ניקוד הציר"י היא בחי' בינה, וכנודע סוד שופר הוא בבינה, אשר הוי' שלו הוא בניקוד ציר"י, והרמז כי נקודת ציר"י הוא שתי נקודות בשורה אחת

ר"ה שחל להיות בשבת

[ט] אפשר יש לומר שהענין מה שאין תוקעין בר"ה שחל להיות בשבת.

דהנה ענין שופר הוא, כי בר"ה אית רשות לשטן לאסטונא כדאיתא בזוה"ק (ח"ג רל"א.), והאלקים עשה להאי מקטרג כדי שיראו מלפניו, אך ע"י הכנעת ושבירת לבו של אדם, כשמישים אל לבו נגד מי חטא, ונעשה בעיני עצמו כאין וכאפס, ואינו מרגיש בעצמו שום צד הטבה, ר"ל בין אם עושה דבר טוב או לא, כי הכל שוה אצלו, כדכתיב (ידי' ל"א, ב') מרחוק ה' נראה לי, מעורר בזה מקור "אין עליון שהוא למעלה משכל הנבראים, ואין שום קטרוג מגיע לשם, כנודע שג' הראשונות אין בהם תערובת דין כלל, וכמוש"כ בסה"ק **כתר עליון** שנקרא אין הוא שורש הרחמים שבמדות, וכמוש"כ בשם **המגיד הקדוש ממעזריטש**, וחלופיהן בגולם (אבות פ"ה מ"ז) ר"ל מגולם יכול לעשות דבר וחלופו, ור"ל חלופי דין ברחמים הוא ע"י שנתבטל במציאות בחי' גולם, ושוה אצלו דבר והיפוכו, וכמוש"ש "גלם בגימ' חכמה, וחכמה מרומז לאות יו"ד, ומאות יו"ד שהיא נקודה קטנה יכולים להחליף ולעשות כל צורת אות שירצה. וזה הוא ענין רמז השופר, שהוא קול פשוט יוצא מהבל הלב בלי צרופי אותיות,

שווה אצלו אם עושה הטוב או לא, כי תמיד הוא בעיני עצמו כאין וכאפס, וזהו ואתה "לא כן", ר"ל ע"י נקודת האמת הנטוע אצלך בלבך צריך להיות שווה אצלך, ל"א, כ"ן, ר"ל אף אם עשית דבר טוב בחי' "כן, יהי' נחשב בעיניך כאילו "לא עשית, ועי"ז והיית רק למעלה וכהנ"ל, שתעורר מקור הרחמים מלעילא.

וכ"ז הוא רק בחול כי אז צריך להתעוררות קול השופר, אבל בקדושת שבת קודש שמתנוצץ אור האמת בעולם, וכל אחד ואחד יודע מצבו באמת, ממילא נעשה ושפל כאין וכאפס, וזוכה עי"ז לעורר מקור הרחמים בחי' "אין מלעילא, ולהפוך הדינים לרחמים. וזהו מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לד' ולזמר לשמך עליון (תהלים צ"ב א'ב'), שנתעורר מקור הרחמים "העליון:

זו אצל זו, שמרמז להכנעה ואחדות רעים, לא כנקודת שו"א נקודה אחת למעלה וגבוה' מחברתה, ובהכנעה ואהבת רעים זוכה לתשובה ולרפואה, שכידוע צירי הוא מלשון הכתוב (יזמ' ח', כ"ב) הצרי אין בגלעד,

ואולי זה הוא כוונת המדרש תנחומא (שופטים י') כי הגוים האלה אשר אתה וגו' ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך זשה"כ (דברים י"ח, י"ד) ונתנך ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה (שם כ"ח, י"ג), היינו כי ענין ביטול והכנעה היא רק באומה הישראלית, ע"י נקודת אמת הנטוע בלבבם, מדת יעקב, וכמאחז"ל (חולין פ"ט. ע"ש) כי אתם המעט מכל העמים בשביל שאתם ממעטים, לא כנמרוד וכפרעה וכנבוכדנצר וכחירם, כי אינם יכולים לבוא לבטול הישות שלא יתפארו אז בעת שעושים דבר טוב, כמו הישראל



הביאור



וזה יבואר בהקדם להבין מהו ענין התקיעות שתוקעים בר"ה שחל בחול"ה **דהנה ענין** של תקיעת **שופר** שיש בו כוח לבטל את הדין ולהעביר את הקב"ה כביכול מכסא דין לכסא רחמים **הוא, כי** הקב"ה יסד את בית דינו למעלה באופן שיש שם סניגור המלמד זכות וקטיגור התובע דין, ואפילו **בר"ה אית רשות לשטן לאסטונא** - יש לשטן רשות לקטרג, והטעם שהקב"ה ברא את הקטיגור, הוא **כדאיתא בזוה"ק (ח"ג רל"א)**. על הכתוב בקהלת (ג, יד) 'והאלקים עשה שיראו מלפניו' והנה לא נתבאר בפסוק איך ובמה עשה ה' שיראו ממנו. אלא צריך לפרש הפסוק **והאלקים עשה להאי מקטרג** שהקב"ה ברא והתקין מקטרג שיהא כמו חרב חדה על כל העולם **כדי שכל** העולם **יראו מלפניו** מהקב"ה, על ידי שידעו שעל כל דבר לא טוב שעושה יעמוד עליו המקטרג ויתבע את עונשו רח"ל, וא"כ בר"ה יש לחשוש ולדאוג עד מאד מאותו המקטרג, שהרי היום הוא יום הדין, ואיך נוכל לצאת זכאי בדין, **אך ע"י הכנעת ושבירת לבו של אדם**, שהאדם מכניע את עצמו, ומבקש מהקב"ה שיסיר ממנו המסכים המבדילים, ועל ידי זה נפקחו

מדוע גזרו חז"ל שלא לתקוע בשפר בר"ה שחל להיות בשבת

הנה אמרו חז"ל (ר"ה כט:): יום טוב של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעים אבל לא במדינה (מחוץ לבית המקדש). ובטעם הדבר אמרו שם בגמרא, שחכמים גזרו שמא יעבירו ארבע אמות ברה"ר ויעבור על איסור הוצאה, ויש להתבונן בעומק הדבר, דאף שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. מ"מ הרי הקול שופר מכניע את לב האדם ומעוררו לתשובה, וגם על ידי קול שופר משתיקים את המקטרג, והקב"ה עולה מכסא דין ויושב על כסא רחמים, ועוד הרבה ענינים, וא"כ איך יתקיים כל זה בלי קול השופר. **ואפשר יש לומר שהענין מה שאין תוקעין בר"ה שחל להיות בשבת**, מפני שחכמים השיגו שבשבת אין צריך לזה.

מקדים לבאר מהו תכלית והרמז בכוונת התקיעות שתוקעים בשופר בראש השנה, ומהי ההכנה הראויה לתקיעות

הערות וציגונים

ז"ל בענין זה (פ"ג מה' תשובה ה"ד): אעפ"י שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחיפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם וכו'.

א. אף שאמרו בגמרא (טו:): למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו. כלומר שזהו גזירת הכתוב והוא חק בלי טעם, וכמו שנאמר (תהלים פ"א, ג): 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב'. מכל מקום גם בכל דבר חוק יש איזה טעם ורמז, וכמו שכתב הרמב"ם

עיניו, ואז כשמשים אל לבו נגד מי חטא^א, נגד מלך מלכי המלכים הקב"ה המחיה אותו והמטיב עמו בכל רגע ורגע, ומתוך כך נעשה בעיני עצמו שפל ונכנע עד כאין וכאפס, והוא מכניע את עצמו כל כך עד שאינו מרגיש בעצמו שום צד הטבה,

ר"ל בין אם עושה דבר טוב או לא^ב, אינו רואה בעצמו שום זכות, כי גם אם עשה דבר טוב הכל שווה אצלו, והוא בעיני עצמו כאילו לא עשה כלום, כדכתיב (ימ"ל לא, ב') מרחוק ה' נראה לי שרק אם האדם יודע שעומד עוד מרחוק, ועוד לא יצא

הערות וציורים

ב. בשבת שובה אות זמבאר רבינו אין אפשר לזכות לשום על לבו נגד מי הוא חטא. כי לא דבר פשוט הוא: ...עיקר התשובה היא אם הוא כפי ערך החטא, ולכאורה אין יוכל להיות זאת, הלא ידוע כי מהחטא נבראים מסכים המבדילים וחוצצים בינו לבין אבינו שבשמים, וממילא נחשך בעדו אורו שלא יוכל לראות אור הבהיר בשחקים, וכמ"ש דהע"ה (תהלים מ', ג') השיגוני עוונותי ולא יכולתי לראות, ואם לא ידע לפני מי חטא לא יוכל להרגיש גודל מרידות החטא, ועד כמה מגיע גנות מעשהו שפגם בכבוד השכינה, וממילא הוא אינו כפי ערך החטא, ולזאת עצה היעוצה מי שרצונו לילך בדרכי התשובה, בתחילה יראה לבקש ולהתחנן מהמלך מלכו של עולם שיסיר ממנו מסכים המבדילים, ואז יראה וידע בעינים פקוחות נגד מי חטא, וכמה רע ומר לפי שהמרה רצונו ית"ש, וידע בעיניו על חטאות אשר חטא, ואח"כ ישוב אל ד', ר"ל על שורש החטא על שפגם בכבוד השכינה ואז ירבה לסלוח, וזהו מאה"כ (סוף איכה) השיבנו ה' אליך ונשובה, עפ"י מש"כ בסה"ק "אליך הוא מקום קרוב יותר, בתחילה אנו מבקשים רבש"ע השיבנו ד' אליך, שנזכה לתשובה ראשונה להסיר החציצין מחיצין ולידע רוממותך ית"ש, ועי"ז ונשובה, אזי נוכל לשוב על שורש החטא, ועל מה שנתרחקנו מאור פני מלך חיים.

ועיין בספה"ק 'בת עין' (פ' צבים ד"ה עוד אפשר): עיקר המשפט בראש השנה הוא למאן דלא חייש ליקרא דמלכא, כדאיתא בזוה"ק (פ' פנחס רלא). על הכתוב: ויהי היום יובא גם השטן בתוכם להתייצב על ה'. וז"ל, ויהי היום דא ראש השנה, להתייצב על ה', על יקרא דה', היינו שבר"ה המשפט לאלוקים הוא על מאן דלא חייש ליקרא דמלכא ע"ש עוד.

ובמאמריו לשבועות אות יד מוסיף רבינו עוד דבר נורא בזה: אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, כי איש מפשעים מחולל, וכל מי שמחויב בדבר מוציא את הרבים ידי חובתן (ע' ברכות כ'); ר"ל מרשעתן, היינו אפילו שחטא באיזה חטא כחוט השערה יוכל להעלות ולהוציא את הרבים מחובתן, שע"י החזרה והתשובה כשמשים אל לבו נגד מי חטא ונפשו תאבל עליו ויתחרד מאוד, מרוב מרידות נפשו הוא מעלה ומרים ומכנס את ניצוצי נדחי ישראל שנתרחקו

מאור פני מלך חיים.

ג. במאמריו לשבועות אות כ מביא רבינו סגולת השמירה לתורה אם כבר למד הרבה [וכן כל דבר טוב שעושה] שלא יתאחז בה החיצונים, וזלה"ק: מבורר בס' אור ישראל מהמגיד הק' מקאזנין (דף ל"ט: ע"ש) שהעצה לזה הוא הכנעה, כי השם הק' של שמירה הוא שם אהי, והוא בחי' זמין אנה להיות, ולעת עתה לא עשיתי מאומה, וכמו"ש הבעש"ט הק' על מאמרם ז"ל (ברכות ל"ב): חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים וכו' וחוזרים ושוהין שעה אחת, ...השעה אחת אחר התפילה היו מתבוננים שלא התפללו כראוי להתפלל לפני מלך גדול, ולא פעלו כלום בתפילתם, וזהו ענין אומרם ז"ל בתיקונים (תיקון ל"ו) ובג"ד איהי נקודה אתקריאת בתולה ואיש לא ידעה, היינו הצדיקים יודעים שלא נגעו ולא פעלו מאומה ולא פתחו עדיין הפתח במעין חתום, וזהו שכ' השם הק' של שמירה הוא שם אהי וכהנ"ל, עכדה"ק של הס' אור ישראל בהתקונים, עיי"ש ויונעם לך. והנה כתבו בשם הרמ"ק כי יש ב' הדברות תר"ג אותיות ו"אשר "לרעך משלימין לתר"ך, שהם תר"ג מצות דאורייתא, וז' דרבנן, והענין הוא שמשלימין לתר"ך אותיות במנין "כתר", שע"י הריעות והאחדות מכתירין כתר להקב"ה כביכול, וגם במדת הכנעה הוא מכתיר כתר לבוית"ש, וכמו"ש (איוב כ"ח, י"ב) והחכמה מאין תמצא, היינו מאין שהוא מדת כתר כנודע ותכמה שהוא כח מה הוא מכתיר כתר כביכול לבוית"ש ומקבל עליו עול מלכות שמים, ...ולכן תת"ח שהיו ענוים זכו להיות המה המכתירים הכתר להבוית"ש ולכוון אמיתית רצון השי"ת, והמצוות שהוסיפו הם כמו מצות דאורייתא והשלימו בז' מצות שלהם למנין תר"ך שהוא "כתר", ועי"ז זכו שנתן להם התורה"ק, וכמו"ש (בקי"ד ל"ל י"ט) אשר בחר בנו מכל עם ורוממונו מכל לשון, הבחירה בנו היתה שפלותנו, וכמאחז"ל על פסוק 'לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם', חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, ובזה רוממונו מכל לשון שאין להם מדה זאת, והקב"ה חפץ רק בשבורי לב, וזה הוא יקר בעיני ד', ומאן דזעיר הוא רב וכו'. וע"ע להלן בזה

והענין שעל ידי הכנעה ושבירת הלב מעוררים בזה את מקור הרחמים הוא כמו שכתב האוהב ישראל (בריש מאמריו לפורים) **בשם המגיד הקדוש ממעזריטש**, על המשנה **וחילופיהן בגולם (אבות פ"ה מ"ז)**, כי יש עולם הנקרא 'גלם' והוא עולם החכמה שהוא בחינת יו"ד, שהאות הזה הוא בחינת גולם, כי הוא נקודה קטנה ויכול לצייר ממנה כל אות שירצה, **ר"ל** אם רוצים להחליף צורה אחת של כלי לצורה אחרת, צריכים מקודם לקלקל את הצורה הראשונה ולאחר שהוא כבר חומר **מגולם יכול לעשות דבר וחלופו** לבנות ממנו צורה חדשה, כמו שמתכנים כלי כסף כדי לעשות ממנו צורה חדשה (שכל עוד שנשאר משהו של צורה מהכלי הקודם שלא הותך אי אפשר לשנות הצורה), **ולעניינו ר"ל**, כאשר רוצים לעשות **חלופי**

כלל ידי חובתו בעבודתו ית"ש, זהו סימן שה' נראה לי, **מעורר בזה** ההכנעה והשפלות שלו את **מקור** השפעת הרחמים הבא מבחינת 'כתר' שהוא מקום הנקרא **'אין עליון' שהוא** מקום גבוה מאוד ואין לו שום גילוי כלל, והוא **למעלה משכל** והשגת **הנבראים, ואין שום קטרוג מגיע לשם, כנודע** מהזוה"ק (תיקון מב דף פא.) והרמ"ק בספר הפרדס (שער כב פ"א מערכת 'אין') **שג' ספירות הראשונות** שהם כתר חכמה ובינה **אין בהם תערובת דין כלל, וכמוש"כ בסה"ק** (אידרא זוטא האזינו דף רפח.) ועי' שפע טל, והרמ"ק (שכתר **עליון שנקרא 'אין' הוא שורש** והמקור של שלוש עשרה **הרחמים שבמידות** שאמרם השי"ת למרע"ה, א-ל רחום וחנן וגו').

הערות וציגים

שבכתר הוא, כי שם מאיר שם אה"ה והוא סוד שם שופר, [ע"ש שמאריך בזה] והמהרהר בהם מביאות אותם המחשבות לידי התעוררות וטהרה. וכיון שהוא ז"ל מדבר בגבהי מרומים, נביא מש"כ בזה בסה"ק "זרע קודש" (פ' במדבר ד"ה איש על דגלו) כתב: ידידע שבספירת כתר מאיר שם אה"ה, כי ראשית התגלות העולמות היה בשם אה"ה, שאמר השי"ת 'אברא העולמות והנבראים' ואהיה להם לאלוקים, ושם אה"ה הוא מקור הי"ג מדות של רחמים, שבתחילת הבריאה שברא הקב"ה את העולם ואמר, וכי למגנא אנא נקרא רחום וחנן, וברא הכל להיטיב לנבראים להטעמים צוף טובותיו, ולכן מקור י"ג מדות של רחמים הוא בשם אה"ה, ולכן כתיב 'וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם' לשון עתיד, וכדרשת חז"ל (ברכות ז.) אעפ"י שאינו כדאי ואינו הגון לחון אותו, חונן אותו השי"ת תיכף, וזהו בחינת אה"ה לשון עתיד. ולפי דבריו צריך האדם להכיר בשפל מצבו, אבל להתעלות ולהתחבר בשם אה"ה, שלכה"פ מהיום והלאה אהיה טוב ואשתדל לקיים ר אתר צון השי"ת.

ו. האוהב ישראל זי"ע מוסיף שם עוד: שזהו סוד הוידי, כי מן החטא שהאדם עושה נעשה קטיגור על ידי צירופי אותיות לפי ענין החטא, וכשרוצה אדם לבטל התואר והציור ההוא, אז צריך להעלות על זכרונם ולומר אשמתי בחטא פלוני, ובתנאי שיהיה בחרטה גמורה ובתשובה שלימה בעומק הלב לא

ד. על פי פירושו של רבינו בכמה מקומות, ועי' מש"כ בפ' שמיני אות א.

ה. בג' הספירות העליונות כתר חכמה ובינה, אין לנו שום השגה, ולכן הם נקראים "עלמין דלא אתגליין" או "עלמין דאתכסיין", אלא שיש חילוק בין העלמות ספירת הכתר להעלמה שבספירת חכמה ובינה, כפי שכתב בשפע טל (שער שני פ"ב בהג"ה) דכתר אינו נקרא הוי"ה כלל, מפני שאין לו גילוי כלל לגודל העלמות אורו, ולכן נקרא 'אין' לגודל העלמותו כאילו אינו נמצא כלל, אבל חכמה ובינה יש בה השגה קצת, כאדם שרואה איזה דבר ואינו יודע מה הוא רואה. ועיין עוד מש"כ הרמ"ק בספר הפרדס (שער הפ"ד).

בג' הספירות העליונות כתר חכמה ובינה, אין לנו שום השגה, ולכן הם נקראים "עלמין דלא אתגליין" או "עלמין דאתכסיין", אלא שיש חילוק בין העלמות ספירת הכתר להעלמה שבספירת חכמה ובינה, כפי שכתב בשפע טל (שער שני פ"ב בהג"ה) דכתר אינו נקרא הוי"ה כלל, מפני שאין לו גילוי כלל לגודל העלמות אורו, ולכן נקרא 'אין' לגודל העלמותו כאילו אינו נמצא כלל, אבל חכמה ובינה יש בה השגה קצת, כאדם שרואה איזה דבר ואינו יודע מה הוא רואה. ועיין עוד מש"כ הרמ"ק בספר הפרדס (שער הפ"ד).

וכתב השלה"ק (מסכת ר"ה תורה אור אות כד) כי המתקת הדינים

ממנו כל אות שירצה, כמו כן על ידי הכנעה וביטול שעושה עצמו כאין ממש, נפעל בזה שני דברים: **א.** שהוא מתעלה למקום שאין שם קטרוג. **ב.** שעל ידי זה יכול להגיע לשורש הרחמים שבמידות, ולשנות מידותיו מרע לטוב^ה.

וכל האמור כאן **זה הוא ענין רמז השופר, שהרי הקול היוצא מהשופר הוא קול פשוט** והיינו שהוא **יוצא מהבל הלב בלי צירופי אותיות**, שקול השופר אינו צעקה חיצונית היוצא ממוצאות הפה, אלא צעקה פנימית ביותר היוצא ממעמקי הלב, והוא **בבחי' צעק לבם אל ד' (איכה ב', י"ח)**, שרק הלב צועק אל ה' ^ז, שזה מורה על הכנעה גדולה וביטול כל העצמיות עד שאין לו כלום מה לדבר אל המלך אלא לצעוק צעקה גדולה ומרה. **וע"י** התעוררות **התשובה** קודם התקיעות על ידי ההתבוננות הנ"ל, ונעשה בטל ומבוטל בעיני עצמו וכבר אין לו צורת הדיבור, עד שלוקח את השופר בידו, ובצירוף קול

דין ברחמים, דהיינו להפוך את הדין עצמו שנעשו על ידו מחמת החטאים שלו, לרחמים, **הוא רק ע"י שמכניע את עצמו כאין וכאפס על ידי התבוננות נגד מי הוא חטא, עד שנתבטל במציאות** לגמרי שלא נשאר ממנו שום צורה, ונעשה בעיני עצמו כמו **בחי' גולם**, והסימן לזה הוא כאשר **שוא אצלו דבר והיפוכו**, היינו כנ"ל, שאין רואה בעצמו שום הטבה כיון שביטל את עצמו מכל וכל, ואין בו שום צורה ממה שהיה קודם לכן, **וכמו שכתב בפירוש הראב"ד** לספר יצירה (פ"א מ"א) שהי"ד הוא גולם בלי צורה, והיא החכמה, וסימן **'גלם' בגימ' חכמה**, כי חכמה היא בחינת כח מה, וככל שמכניע ומבטל את עצמו יותר נעשה יותר בחינת גולם, **וחכמה מרומז לאות יו"ד**, וכשם שהגולם מקבל כל מיני צורות, כך **מאות יו"ד שהיא נקודה קטנה** ביותר ואין לו שום צורה, ע"ז **יכולים להחליף ולעשות כל צורת אות שירצה^ה**, על ידי שמושך את הנקודה לעשות

הערות וצינונים

במדת אהבה שלא כהוגן, פגם בזה בשורש מדת אהבה, ומשם נברא משחית המקטרג עליו. וגם קלקל בזה את מדת אהבה שלו שהכניסה למקום הטומאה]. ומהי תקנתו? א. שיכניע ויבטל את עצמו כאין ממש בבחינת גולם, ועל ידי זה הוא מתקן גם את שורש המידות ונתעלה למקום שאין שם קטרוג עליו. ב. שמשנה את מידותיו מרע לטוב, ובזה הוא עושה שינוי מעשה בעצמו כמבואר בר"ה טז: וברמב"ם (פ"ב מתשובה ה"ד, וע"ע שם פ"ז ה"ו), והמהרש"א כתב שזהו מה שאנו אומרים (בתפילת מוסף לימים נוראים) "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה" שהוא בכוח השינוי מעשה.

ט. כמו שכתב בעל התניא בסידור (שער התקיעות עמוד רמ"ב): ... כמו שכתוב 'והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד' כמו כן התקיעה במיצר שבצידו הקצר הוא בחינת תכלית הצמצום, שמחמתו נעשה דוקא התרחבות הקול בצידו הרחב, ולמטה באדם הוא בחינת 'קול פשוט' מעומקא דליבא, דהיינו בבחינת 'צעק לבם אל הו"ה' בתכלית המיצר, וע"ז מתעורר למעלה גם כן שיוממן שן המיצר דוקא להיות בחינת מרחב.

בדבר שפתיים בלבד, ובזה מעלה את הציור הזה לעולם המוח והחכמה ונעשה בבחינת 'גלם' ואז נמתקו מאלהים האותיות של החטא, [כלומר, הוידוי בחלק המחשבה והלב, מעלה את החטא לעולם החכמה ששם אי אפשר לשנותו], והוא גם כן לשון 'חרטה', לשון בחרט אנוש (ישעיה ח, א) היינו חקיקה, ר"ל שנחרטו ונחקקו אלו הציוריים אותיות של החטא ההוא, וזהו נושא עון [על ידי שמנשא ומרומם את העון ואת החטא לעולם החכמה העליון יש לו כפרה ותיקון] עכ"ד. וע"ע להלן.

ז. זה לשון הראב"ד: שהי"ד הוא גולם בלי צורה, והיא החכמה, 'גלם' בגימטריא חכמה, והיא בכל ונעלמת מכל, ואי אפשר שימצא בלעדיה דבר מן הדברים, כן הי"ד היא ראשית כל האותיות ואחריתן ונעלמת בהן, ואי אפשר להימצא אות מאותיות הקודש וכו', וכשם שהגולם הוא מקבל כל מיני צורות כך הי"ד הגולם האטום מקבל כל מיני חקיקות.

ח. ביתר ביאור, כאשר האדם חוטא רח"ל גורם בזה: א. שנברא מזה מלאך משחית המקטרג עליו. ב. על ידי החטא פגם בעליונים, ובעיקר הוא פגם במידותיו [כגון אם השתמש

צעקה מפנימיות הלב היוצא מקול **השופר**, שהוא צעקה גולמית ללא אומר ודברים, **מעלה ד' אותנו למקום העליון דלעילא** שהוא מקום 'אין העליון' שאין שם שום קטרוג כלל, ושם כל הדינים נתהפכו לרחמים'.

וזהו כוונת הפייטן (בסליחות דער"ה) אם פשעינו עצמו וגברו מאוד כתלא אם פשעי ישראל חזקו וגברו עד מאוד כתל גבוה נא בכוח כל מידה נכונה הגונה ומתוקנת משלוש עשרה מידותיך אצפצף קול - קולי בתפילה להפלא, שתעשה להם פלאות. ויש להתבונן למה מכנה הפייטן את התפילה בלשון 'אצפצף' הרי אין זה מעשרה לשונות של תפילה, אלא ר"ל שצפצוף קול הוא מרמז לביטוי של קול פשוט ללא ביטוי של אותיות, שהיא צעקה מעומק הלב מתוך הכנעה והתבטלות עד שאין ביכולת להביע את זה בתיבות, ועל ידי תפילה בהכנעה והתבטלות

קיצור הדברים: הטעם שהעמיד הקב"ה מקטרג ואפילו בר"ה, הוא לטובת האדם כדי שירא מלפניו, אבל רצונו של הקב"ה להיטיב עמו, על ידי שנברח מהמקטרג למקום עליון שאין לו שם רשות להיכנס. והעצה לזה הוא כמו שאם רוצים לשנות צורה של כלי שצריכים להתיכו ואח"כ לעשות בו צורה חדשה, כך ע"י התבוננות בגודל החטא ונגד מי חטא, יכניע ויבטל את עצמו כאין ואפס, עד שלא יראה בעצמו שום מעלה טובה, ומתוך כך צועק אל ה' מנהמת לבו בקול השופר, שהוא קול פשוט בלי אותיות ודברים, ועי"ז הקב"ה מעלה אותו לבחינת 'כתר' שהוא מקום עליון הנקרא 'אין' שאין שם שום דין וקטרוג, וכל הדינים מתהפכים שם לרחמים.

הערות וציונים

וכבר הובא לעיל אותה מדברי האוהב ישראל איך הוידוי מועיל להפוך את הדינים לרחמים על ידי שינוי צירופי האותיות ע"ש. ובענין הוידוי בראש השנה האריכו המקובלים והספרים הקדושים, שאין להתוודות בראש השנה (עיין בשע"כ למהר"ח דדושי"ר"ה ועוד) והעצה לזה הוא להתוודות במחשבה בלבד בלא דיבור כלל (בנ"י תשרי מאמר ג אות ג), וגם בזה לא יאריך ויכנס לעצבות ח"ו כדי שלא לעורר דינים ח", וצריך להזהר להיות בר"ה רק במחשבות טובות, וחדות ה' היא מעוזכם, וכמו שהביא רבינו במאמרו לשבת שובה אותה ח"ו: שמו"ל: שמו"ל: בספרי הצדיקים מהה"ק ר"מ מלעכוזיטש צללה"ה ומכ"ק איתן אדמו"ר מווארקא צללה"ה זי"ע על הכתוב (נחמ"ח, י) כי חדות ד' היא מעוזכם, במה שבנ"י מחזקים את עצמם, אף שיועצים שפל ערכם שמכך רגלם ועד ראשם אין בהם מתום, ויום הדין ממשמש ובא, ואין להם במה לדבר אל המלך, רק על ד' השליכו ייחבם, ובטוחים בבטחון חזק בבעל הרחמים שמרחם על כל, וכדברי המדרש הובא בטור או"ח (תקפ"א), בתוקף הבטחון הזה גורם חדוה ושמחה בשמי מדומים, ונעשה עי"ז מדין רחמים. וז"ש המדרש ממי אירא, עזי וזמרת י', שבוטח אני בחסדי ד' שהוא מקור הרחמים.

י. מה שכתב כאן רבינו בענין התשובה עם קול השופר יחד, מבואר בזה"ק (פ' פנחס דף ר"א): שצריכים להתוודות בר"ה קודם התקיעות, דביום זה עומדים כמה מקטרגים להזכיר העבירות של כל אחד ואחד, ומי שמפרש חטאו לא נמסר דינו אלא בידי המלך הקב"ה בלבד, וכל הבית דין למעלה מסתלקים ממנו, וכשדן אותו הקב"ה בעצמו בודאי לטוב הוא, ואין לך דבר המסלק את המקטרג כמו דברי הוידוי, כי כאשר האדם מקדים עצמו לפרש חטאיו לפני שהמקטרג בא אז לא ישמעו לקול המקטרג ויאמרו לו שכבר שמעו זאת מהאדם בעצמו, ואז הקב"ה מוחל לו, והה"ד 'ומודה ועוזב ירחם'.

וכתב הרש"ש שאפילו אם יהיה ביד האדם חטאים המעכבים את התשובה, מ"מ על ידי ההתעוררות בר"ה גורם לפתוח לו שערי התשובה, כי שערי תשובה פתוחים ומעט התעוררות תשובה היום הוא כנגד טורח גדול בזמן אחר ולכן עת לחננה ושעת רצון להתחרט חרטה גמורה על כל אשר נואלנו ואשר חטאנו בכלל ובפרט, ולקבל כל אחד לשוב מאיזה עון שבידו... ובה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות.

ולשים אל לבו נגד מי הוא חטא, ולהכניע את לבו, עד שכבר אין מילה בלשונו, וע"ז בא **להתשובה** באופן שנועשה בטל במציאות לגמרי, ומחזק את עצמו רק במה שנקרא ישראל, שהוא יכול להיכלל בתוך כל כלל ישראל^{יב}.

קיצור הדברים: קול השופר צריך לעורר את האדם להכנעת הלב והתבטלות, עד שלא יראה את עצמו כמציאות וישיית נפרדת, וכל כוחו הוא רק בזה שהוא שייך וכלול בתוך כל כלל ישראל.

מבאר על פי זה את "כוח סגולת השופר"
כפי המרומז בכוונת עוד אחד מהפיוטים
בסליחות לערב ראש השנה.

ואולי זה כוונת הפייטן (שם) ספרים ית יקראו
לברואי עולמך בעת אשר יקראו מאליהם לפניך
ספרי החיים וספרי המתים, לגזור על ברואי עולמך,
אנו מבקשים ממך **שאת חיים וחלופ שוע ומן,**
שתתן לנו מתנת חיים וחילופ מיתה, לעשיר ולרש.
ויש להבין מהו ענין החילופ שנאמר כאן, אלא **ר"ל**
למי שהוא נכנע ומתבטל ממציאותו עד שהוא
בבחי גולם, דובר וחילופו שוין אצלו, שגם הטוב
שעושה אינו נחשב אצלו, על אדם כזה אנו מבקשים,

גדולה כל כך **ע"ז נתעורר** הבחינה של 'כתר' שהוא
המקום שנקרא 'פלא עליון' מלשון הפלאה - שהוא
מכוסה ונעלם^{יא}, ושם הוא **מקור הרחמים דלעילא**
שאין שם שום תערובת דין ושום קטרוג כלל **כנודע**
מהזהו"ק וספה"ק דלעיל.

ע"י הכנעת הלב והתבטלות יכול את עצמו בתוך
כלל ישראל וע"ז יצא זכאי בדין.

וענין הכנעת הלב והתבטלות עד כאן ואפס שאינו
רואה בעצמו שום מעלה טובה, **זהו מה שכתבו**
בזהר הק' בדבר **סוד** העצה לזכות בדין **בראש**
השנה, שהוא מרומז במה שאמרה השונמית לגיחזי
כששאל אותה אם היא רוצה שידבר בשבילה אצל
המלך, [שהוא רומז למלוכו של עולם, אם ימליץ עליה
לפני הקב"ה ביום הדין], והשיבה **בתוך עמי אנכי**
יושבת (מ"ב, י"ג) ורמזה בזה, שאינה רוצה להיות
נפרד מן הכלל, כי רק באופן כזה אפשר לזכות בדין,
ואיך נבוא גם אנחנו לבחינה גדולה כזו, הרי כל עוד
שייש לו איזה מציאות וישייות, אינו יכול להתבטל
לכלל ישראל, אבל על ידי התעוררות התשובה מקול
השופר יוכל לזכות לזה, **היינו כי ע"י השופר** שהוא
צפצוף קול בעלמא וזה מעורר את האדם מתרדמתו

הערות וצינונים

לר"ח כסלו אות א בשם ספר 'זקן אהרן', וזלה"ק: איתא
בסה"ק וס' 'זקן אהרן על הפסוק (תהלים קט"ו, ט') 'ישראל
בטח בה' עזרם ומגינם הוא'. שאף גם נפש כי תחטא, והרבה
לפשוט כ"כ עד שמרוב חטאיו ופשעיו אין לו עוד שום חיות
דקדושה, רק בלבד מה שנקרא ומכונה עוד בשם ישראל,
עכ"ז אם בוטח בד' וישען באלקיו זוכה לעזר ולישועה מד',
וכדברי ר"ת ור"ל אפי' רשע הבוטח בד' חסד יסובבנו... ע"י
מה שכולל עצמו בהכלל ישראל, בזה שנקרא ג"כ בשם
ישראל כמו הכלל שנקראו ישראל, ושמו הגדול משותף
בנו, זוכה להישועה.

יא. הכתר נקרא בשם 'פלא עליון' מלשון הפלאה, שהוא
מכוסה ונעלם, ועל זה אחז"ל (חגיגה יג.) במופלא ממך אל
תדרוש, כי לגודל ערכו וקדושתו אין אנו ראויים לדבר מזה
כלל [מלבד מה שיש ללמוד ממנו לענין עבודת וקיום רצון
השי"ת]. ובספר 'עץ חיים' (שער א) כתב שישנם בכתר עליון
ולמעלה מזה הרבה אלפים ורובבות עולמות עד אין חקר שאין
לנו רשות לדבר מזה כלל, וכתב האריז"ל דלרוב העלמתם לא
שלחו בהם יד להזכירים אפילו בספר הזהו"ק אלא ברמז נפלא.
יב. ביאור ענין זה הוא על פי מה שהביא רבינו במאמרי

בניקוד צירי, והטעם בזה הוא **כנודע** מתיקן^ז תיקון ע (דף קסט), **כי** סדר הנקודות [קמץ, פתח, צירי, סגול, שב"א, חולם, חיריק, שורוק, מלאפום (ס"ה תשע נקודות, כי המלכות אין לה נקודה מיוחדת כי היא כלולה מכולם)] הם על סדר עשר הספרות, ולפי^ז **ניקוד הצירי** **היא** כנגד הספירה של **בחי' בינה**, ו**כנודע** (מהזוה"ק פ' אמור, ועי' שעה"כ לר"ה דרוש ז) **סוד שופר** שמורה על תשובה - מלשון שפרו מעשיכם **הוא בבניה**, ששם הוא שורש התשובה כמו"ש ולבבו 'יבין' ושב"ט, **אשר** הכוונה בהזכרת שם הוי' שיש לכוון בברכה **שלו הוא בניקוד צירי** כנ"ל, **והרמז** בזה לענין עבודת ה' היא **כי נקודת צירי** **הוא שתי נקודות בשורה אחת זו אצל זו**, **שמרמז להכנעה ואחדות רעים**, שעומד בשוה עם כל אחד ואחד ואינו מתנשא עליהם, **לא כנקודת שו"א** שהוא **נקודה אחת למעלה וגבוה' מחברתה**, המורה

אנה ה' **עליון**, תן חן וחסד לישראל **בעולםך**, **ר"ל** מאותו עולם הנקרא **'מקור העליון'**, **ערב עבדך לטוב** - והבטח הטוב לישראל עבדך **וחי אחיך ישראל עמך**. וכל זה **כי ע"י ההתערבות והתבטלות בהכלל ישראל זוכה להתבוננות אמיתית**^ג בשפל מצבו ובא לידי הכנעה, ועי"ז **זוכה אל** מה שנאמר שם בהמשך הפיוט: **פנה אלי וחנני ותנני עליון**, במקום גבוה של בחינת כתר, הנקרא מקור עליון, ושימני עליון על כל גויי הארץ.

ביאור על דרך הג"ל עפ"י הרמז בכונות הברכה של תקיעות דר"ה.

וזוהו הענין שכתבו [הרמ"ע מפאנו בספרו מעין גנים (ח"ב סדר המועדים) והובא במחברת הקודש (שער השופר)] **לכוון בתקיעות [בברכת שופרות בברכה אקב"ו לשמוע קול שופר^ט שם הוי' ב"ה**

הערות וצינונים

ספר המוסמך ביותר מכתבי האריז"ל. ולספרים אלו התכוון רבינו במש"כ 'שכתבו'.

טו. רבינו העתיק את הלשון של רמ"ע מפאנו ששם כתוב לכוון בתקיעות, והוסיף רבינו במאמר המוסגר שאין הכוונה בעצם התקיעות, כי בזה יש כוונות אחרות כמובא שם, אלא הכוונה בברכת השופרות, דהיינו בהזכרת שם הוי"ה כמו שממשיך רבינו לבאר.

טז. ספירת בינה הוא שורש התשובה, כי שופר הוא מלשון שפרו מעשיכם, וגם בינה הוא מקום המתקת הדינים, ומבואר בזוה"ק (פ' אמור ט:): שהשופר מעורר את השופר העליון שהוא מדת הבינה, ועל כן אין לתקוע בסתם קרן, כי קרן רומז למידת הדין שהוא מלכות, ואנו צריכים להתעוררות הרחמים מספירת הבינה כיוון ששם נמתקים כל הדינים בשרשם. וע"ע בשלה"ק מסכת ראש השנה תורה אור אות שאהאריך בזה.

וענין המתקת הדינים בשרשם על ידי תקיעת שופר בראש השנה מבואר ביותר בסה"ק יושר דברי אמת (ח"א אות נה) ע"ש.

יג. במאמריו לשבת שובה אות ה כותב רבינו, עוד ענין של התבוננות שגם זה מביא את האדם להכנעה ולישועה, וז"ל: כשיתבונן האדם כמה גדולים חסדי ד', אשר מגודל אהבתו לישראל עמו חושב מחשבות למען לעוררם משינתם האולת, כי בעת שיש צער לישראל ח"ו שכניה מה אומרת קלני מראשי, מהתבוננות הזה יעורר את נפשו לאהוב את ד' בלונ"ח, וזהו אשרי העם יודעי תרועה, יודעי הוא מלה"כ מודע לאישה, והוא לשון אהבה, וזהו אשרי העם שזוכים לאהבת ד' מהתרועה, ר"ל מהתבוננות הדינים אשר בזה ימתקו הדינים לחסדים, באור פניך יהלכון, שכל הליכותם הוא באור פניך, היינו שיודעים שפל מצבם שמצדם אין להם כלל במה לזכות ביום הדין, רק בטחונם בגודל רחמי שיהגלגל עלינו מדה"ד, וזה באור פניך של רחמים כנ"ל, וזה הוא הישועה שזוכים לאהבת ד'.

יד. אף שבשאר סידורי המקובלים יש כוונות אחרות, אבל רבותינו מאוירי החסידות ז"ע השתמשו בספרים אלו ללימוד תורת הקבלה, כי הם למדו בעיקר מהשלה"ק שכל כולו בנוי על יסודות הרמ"ע מפאנו, וכן מספר 'מחברת הקודש' שהוא

על גאווה והתנשאות על חברו, וזה בא לרמז כי על ידי שיתנהג כנקודת צירי **בהכנעה ואהבת רעים** בזה **זוכה לתשובה ולרפואה, שכידוע צירי הוא מלשון הכתוב (ירמי' ח', כ"ב) הצרי אין בגלעד, שכוונת הנביא לשאול האם אין בגלעד רופא שיתן סממני מרפא.**

קיצור הדברים: מה שכתב האריז"ל לכוון בברכת השופר בהזכרת שם הוי"ה בניקוד צירי, מורה שתכלית השופר להכניע את לב האדם שיתבטל לפני כל אחד ויהיה עמו שוה בשוה כמו שני נקודות הצירי שעומדים זא"ז בשוה, ולא יהיה כניקוד שו"א שנקודה אחת מתנשאת מעל חברתה.

ביאור על פי הנ"ל בדברי מדרש תנחומא תמוה.

ואולי זה הוא כוונת המדרש תנחומא (שופטים י') על הכתוב: 'כי הגוים האלה אשר אתה וגו' ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך'. ואיתא שם במדרש: זשה"כ (דברים י"ח, י"ד) ונתת ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה (שם כ"ח, י"ג), וצריך להבין את קישור הפסוקים זה לזה. והביאור בזה היינו, כי ענין ביטול והכנעה בא לאדם רק מתוך התבוננות אמיתית בשפל מצבו, ולכן היא שייכת רק באומה הישראלית, ע"י נקודת אמת הנטוע בלבבם, מדת יעקב, וכמאמר חז"ל (חולין פ"ט. ע"ש) י"ז על הכתוב: '[לא מרובכם חשק בכם ה'] כי אתם

המעט מכל העמים'. בשביל שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטים את עצמם, לא כנמרוד ופרעה ונבוכדנצר וכחירם, שנתתי להם גדולה והתגאו בעצמם. כי אינם יכולים בטבעם לבוא לביטול הישות שלא יתפארו אז בעת שעושים דבר טוב, ואין להם את כח ההכנעה והביטול כמו הישראל ששוה אצלו אם עושה הטוב או לא, כי גם כשהוא עוסק כל היום בתו"מ ומעשים טובים תמיד הוא בעיני עצמו כאין וכאפס, וזהו שרמז הכתוב ואתה "לא כן", ר"ל ע"י נקודת האמת הנטוע אצלך בליבך צריך להיות שוה אצלך, ל"א, כ"ן, ר"ל אף אם עשית דבר טוב בחי' כן, עם כל זאת יה' נחשב בעיניך כאילו "לא עשית שום דבר טוב, וזהו שסמך לזה המדרש את הפסוק ונתת ה' לראש ולא לזנב וגו', לומר כי עי"ז שאתה מכניע ומבטל את עצמך תזכה והיית רק למעלה וכהנ"ל שתגיע למקום עליון לבחינת 'כתר' שהוא פלא עליון, שתעזור שם את מקור הרחמים מלעילא, מאין העליון שאין שם שום קטרוג ודין כלל.

קיצור הדברים: מעלתו של איש ישראל מכוח מדת אמת הנטוע בו שגם כאשר יש לו גדולה [ודבר טוב] אינו מתגאה בזה, ואדרבה הוא מכניע את עצמו יותר ויותר, וזה הכח שנתן הקב"ה לישראל להיות 'לא - כן' שגם מה שכן טוב הוא גם לא, ועי"ז זוכה להיות לראש ולמעלה, לעלות למקור הרחמים למעלה, למקום שאין שם דין כלל.

הערות וצינים

רבינו שכמו שרואים בגמרא שהרשעים מתגאים בכל דבר טוב שעושים, מזה יש לנו ללמוד שההכנעה של ישראל הוא להיפך ממש, שלא רק שהם נכנעים מכוח מעשיהם הלא טובים, אלא אפילו הדברים הטובים לא נחשבים בעיניהם כאילו שהם עשו איזה דבר טוב, ותמיד הם בהכנעה והתבטלות לפני השי"ת.

יז. ראה לעיל בביאור אות ג מה שהבאנו מדברי רבינו בעניין זה.

ומה שכתב רבינו ע"ש. משום שהוא רוצה לבאר עפ"ד את כוונת הגמרא מה שאמרו שהקב"ה חושק בישראל כי אפילו בשעה שמשפיע להם גדולה הם ממעטים עצמם, ומבאר

דוד המלך: **מזמור שיר ליום השבת** שיש לשיר שיר מזמור מיוחד ליום השבת, וגם **טוב להודות לד' ולזמר** על זה שאנו זוכים בכוח ההכנעה שבאה על ידי השבת לבוא עד לבחינת **"לשמך עליון", שנתעורר** עלינו רחמים ממקור הרחמים העליון מקום שאין מגיע שם שום קטרוג, וכל הדינים נהפכים לרחמים גמורים. אכ"ר:

קיצור הדברים: כל הכוח וסגולת השופר מה שנתבאר לעיל יש גם בשבת מצד קדושת ומעלת השבת, ולכן אין צורך לתקיעת שופר בשבת, והשבת עצמה מעלה את האדם למקור העליון ששם מקור הרחמים ללא שום קטרוג כלל.

על פי כל הנ"ל מובן למה אין תוקעים בשופר בראש השנה שחל להיות בשבת.

וכל הענין הזה הוא רק כאשר חל ראש השנה **בחול כי אז צריך להתעוררות קול השופר** כדי להפוך את הדינים לרחמים ולזכות בדין, אבל **בקדושת שבת קודש שמתנוצץ אור האמת בעולם, וכל אחד ואחד יודע מצבו באמת**, אז אין צריך להתעוררות על ידי השופר, כי **ממילא נעשה נכנע ושפל כאין וכאפס**, ובגודל ההכנעה **זוכה עי"ז לעורר מקור הרחמים בחי' אין מלעילא, ולהפוך הדינים לרחמים**. וזהו הכוונה במאמר

הערות וציורים

ממילא יודעים מזה שאף הפעולות בו"ד הוא ג"כ רק מכח וחיות הבורא ב"ה, וזהו ששית ימים תעשה מלאכה, והקרי הוא תיעשה, ר"ל שנעשה ממילא, וז"ש חכז"ל והובא ברש"י ז"ל עה"כ 'ויברך ויקדש', ברכו במן שירד בשישי לחם משנה וקדשו במן שלא ירד בשבת כלל, היינו הדור דעה אף שלא הי' יכולים לדמות בנפשם שהמן הוא מכח פעולותיהם, שדגן שמים נתן למו, עכ"ז דימו בנפשם שעכ"פ לקיטתם שלקטו עשה זאת, וכמו"ש הזוה"ק: שטו העם ולקטו מאי שטו שטותא, היינו השוטים דימו בנפשם שהלקיטה גרם שיהי' להם לאכול, וזה ויקדש שלא ירד כלל, למען לא יטעו בזה, ויבואו עוד בזה להכרה האמיתית, שאך שלא ירד כלל ביום השביעי, וגם המה לא עשו שום פעולה, עכ"ז השפיע השפיע להם הבוב"ה ביום השישי לחם משנה על יום השביעי, וכשידע האדם ידיעה האמיתית הנ"ל הוא מכניס קיום והווייתו להעולם.

יח. במאמריו לשבועות אות יח [וכן בעוד הרבה מקומות] מבאר רבינו את ענין עליית העולמות בשבת שהוא מחמת אור האמת המתנוצץ בשבת, וז"ל: ידוע דשבת היא עלי' לכל מלאכת ומעשה ששית הימים, כי בששית ימים שהם ימי המעשה שטרוד האדם במלאכתו, מלאכת החול ומשוקע בעולם העשי', מדמה בנפשו שכ"ז הוא כחו ומלאכתו, וכאשר מופיע עליו הש"ק ביקרו אז מבין כי כל מלאכתו היא אפס ותוהו, רק כל הכח ממלאכתו היא לד' אלקיך, הוא הנותן נשמה וחיות במלאכה ואז היא מלאכה, אבל פעולות בו"ד הוא רק כגוף וגולם חסר נשמה. וזהו ביאור הכתוב 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי וגו' לה' אלקיך, פ' בש"ק שאז אין שום פעולת בו"ד שאסור במלאכה, והיא מקור הברכה דמנ"ה מתברכין כל שיתא יומי, ברבו יתיר יסגי ניכר בו כח הש"י לבד, שמשפיע להעולם אף בלתי פעולת בו"ד,

תמצית המאמר

על שורש והתחלת כל המציאות, כי אין לך שום דבר בעולם שלא התחיל מנקודה קטנה, שהיא בחינת 'גלם' בגימטריא 'חכמה' כי עדיין אין שם שום ציור ותמונה אלא נקודת גלמית בלבד שממנה מתחיל אח"כ להתפשט לאורך ולרוחב. ולמעלה מזה הוא 'קוצו של יו"ד' הרומז על ספירת הכתר, שאין עדיין אפילו נקודה קטנה, אלא הכל עדיין כלול ונעלם בתוך התענוג האלוקי להשפיע ולהיטיב לבריותיו.

כאשר רוצים לשנות אות אחת לחברתה, כגון מהאות ג' לאות ד', אי אפשר אלא אם חוזרים לנקודת ההתחלה, שהיא נקודה אחת קטנה, ושם מתבטל האות ג' בשורשו, ומתחילים לשרטט את האות ד'. ועל דרך זה, כאשר עומדים לפניו ית' בדין, ומי לא נפקד כהיום הזה, ומי יצדק לפניו בדין, אין עצה אלא להתבטל לגמרי כגולם, להיות כמו נקודה קטנה.

ונותן רבינו שלוש עצות בדבר:

העצה הראשונה - להרגיש עצמו 'אין' ואפס, עד שלא ירצה לעצמו כלל הטבה ולא שום דבר, אלא

הקב"ה טוב ומטיב לכל, ולא ברא עולמו אלא להיטיב לבריותיו, אך כאשר השפע יורד לעולם, הרי זה עובר דרך מעבר המידות, שמצמצמות את השפע לפי מעשי הנבראים, כדי שיתנהג העולם על פי דין ומשפט.

וביום המשפט, כאשר יושבי ארץ יחרדו בלבבם נוכח מעשיהם, והרי כל השפע נקבע בראש השנה על כל השנה הבאה לפי מעשי התחתונים, ושופט כל הארץ בוחן כליות ולב ומבין אל כל מעשיהם, וכדי שיראו מלפניו שם הקב"ה בבית דינו את המקטרג, והוא תובע את מדת הדין, הנה מי יצדק לפניו בדין.

והעצה לכך היא לערור את מידת הרחמים העליונה, כפי שהאיר מיד כשעלה ברצונו יתברך לברוא את העולמות, שאז לא היו עדיין התחתונים ומעשיהם, אלא הכל היה "אין" מוחלט, ורק היה תענוג ורצון לברוא את העולם, אשר זהו נקודת הכתר והחכמה, שהם כנגד אות יו"ד של שם הוי"ה הקדוש, כי אות יו"ד היא נקודת אחת קטנה, הרומז

מצבו האמיתי, וכל אחד יכול עי"ז להיות שפל כאין וכאפס.

ב. וכן בשבת דאתאחדת ברזא דאחד נעשה כל אחד נכנע, ומתבטל באחדות ישראל,

ג. וכן בשבת הסתיימה הבריאה, והכל חוזר לשורש העליון שהוא הרצון להטיב, כמאמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון, 'שמך עליון' רומז על הרצון העליון והקדום, שמתעורר בשבת, מראש מקדם נסוכה סוף מעשה במחשבה תחילה, וכאשר הרצון הזה מתעורר, מתגלה שכל הקשיים הכל חסדים, כי אין שום רצון ומטרה בעולם מלבד להטיב, כי ישר ה' צורי ולא עוולתה בו.

וזוהו הטעם שביטלו חכמים מצות תקיעת שופר ביום טוב ר"ה שחל להיות בשבת, משום חשש רחוק של שמא יעבירו ד' אמות ברה"ר, ולא חששו על ביטול כל התעוררות התשובה והמתקת הדינים שבא על ידי קול השופר, כי השבת יש לה את הכח הזה גם בלי השופר, כמו שנתבאר.

ירצה רק לעורר את התענוג העליון להיטיב לבריותיו כאילו אינו נמצא כלל. ובזה מתחבר ומעורר את הנקודה הראשון של כתר חכמה בינה, כי בכללות כל השלוש מוחין הם ביטול, למעלה מהמידות, ועדיין אין שם דבר מוגדר.

העצה השניה - על ידי שמחבר עצמו לכלל, ובזה מתגלה רק התענוג והרצון העליון להיטיב, כי כיון שאין האדם נבדק בפרטות לפי מעשיו הפרטיים, אלא מעורר הרצון הכללי העליון להטיב, אזי הוא מבוטל אל הכלל. והוא כמו נקודת צירי, שהיא שני נקודות אחת ליד חברתה, ולא ניכר כל אחד כנקודה פרטית.

העצה השלישית - על ידי השופר, שהוא קול פשוט, שלמעלה מהמידות, אלא מגיע מעומק הרצון הכללי של האדם.

ושבת קודש היא כנגד כל שלושת העצות הנזכרות.

א. כי בשבת קודש מתגלה ומאיר בעולם אור האמת ועי"ז יוכל כל הרוצה להתבונן להכיר את



הוראה למעשה בעבודת ה'

א. קול השופר הוא קול פשוט היוצא ממעמקי הלב בלא שום חיתוך דברים, והוא מורה על גודל הכנעה והתבטלות לפני השי"ת עד כאין ואפס ממש, שפירושו שאינו רואה בעצמו שום דבר טוב וזכות כל שהוא, ולכן אין לו אפילו מה לדבר לפני ה', אלא צועק מנחמת לבו, ועי"ז מתעלים למקום גבוה מאוד של בחינת 'כתר' ובזה מעוררים את מקור העליון של הרחמים שהיתה קודם הבריאה, ממקום עליון שאין שם שום דין וקטרונג כלל, וכל הדינים מתהפכים שם לרחמים גמורים.

ב. כדי להגיע לביטול והכנעה כזה, צריך להתבונן ולידע לפני מי הוא חטא ומה הוא גרם בחטאיו, אך כיון שמהחטא נבראים מסכים המבדילים החוצצים בינו לבין אבינו שבשמים, נחשך בעדו אורו שלא יוכל לידע לפני מי חטא ולא יוכל להרגיש גודל מורדות החטא, ועד כמה מגיע גנות מעשהו שפגם בכבוד השכינה, וממילא הוא איננו כפי ערך החטא, לזאת עצה היעוצה שבתחילה יראה לבקש ולהתחנן מהמלך מלכו של עולם שיסיר ממנו מסכים המבדילים, ואז יראה וידע בעינים פקוחות נגד מי חטא, וכמה רע ומר לפי שהמרה רצונו ית"ש, וירע בעיניו על חטאתו אשר חטא, ואח"כ וישוב אל ד', ר"ל על שורש החטא על שפגם בכבוד השכינה ואז ירבה לסלוח.

ג. כאשר רוצים להפוך את הדינים לרחמים אין עצה אלא להכניע את עצמו ולהתבטל להיות כמו נקודה קטנה. וזאת על ידי: א. להרגיש עצמו 'אין' ואפס, עד שלא ירגיש בעצמו שום הטבה ולא שום זכות, ובזה מתחבר ומעורר את הנקודה הראשון של כתור חכמה בינה. ב. על ידי שמחבר עצמו לכלל, שאז אין האדם נבדק בפרטות לפי מעשיו הפרטיים, אלא מעורר הרצון הכללי העליון להטיב, אזי הוא מבוטל אל הכלל. והוא כמו נקודת צירי, שהיא שני נקודות אחת ליד חברתה, ולא ניכר כל אחד כנקודה פרטית. ג. על ידי השופר, שהוא קול פשוט, שלמעלה מהמידות, אלא מגיע מעומק הרצון הכללי של האדם.

ד. בשבת אין צריך לתקיעת שופר כי משיגים את כל זה מכח השבת, כי בשבת קודש מתגלה ומאיר בעולם אור האמת ועי"ז יודע כל אחד הרוצה להתבונן להכיר את מצבו האמיתי, וכל אחד יכול עי"ז להיות שפל כאין וכאפס. ב. נעשה כל אחד נכנע, ומתבטל באחדות ישראל, ג. וכן בשבת הסתיימה הבריאה, והכל חוזר לשורש העליון שהוא הרצון להטיב.

בִּינַת הַמַּאמֵר

מעשיהם של צדיקים



א

כוונת התקיעות שאפשר לכוון גם ב"ה שחל להיות בשבת.
 לכוון שם הוי' ב"ה בניקוד ציר"י שהוא שתי נקודות בשורה אחת זו אצל זו,
 שמרמז להכנעה ואחדות רעים.

וזהו דאיתא בספה"ק ישמח ישראל (פר' החודש
 עיקר האתערותא דלתתא בעת החושך הזה
 לעורר רצון העליון ממקור הרחמים רבים הוא אהבת
 ריעים, כי בזה מעוררים רחמי האב על הבנים.

ובזה יבואר #מעשה רב מדודי הק' מרן אדמו"ר
 בעל ישמח ישראל @ זצלה"ה זי"ע שבכל שנה
 ביקש ממנו הבעל תוקע בבית מדרשו שיאמר לו
 סוד התקיעות ולא אמר לו, רק בשנה האחרונה של
 הבעל תוקע קרא לו ואמר, עתה אגלה לך #סוד
 התקיעות, שהוא לאהוב כל איש ישראל @, ולא
 דוקא יהודי שמתפלל בכל יום, או יהודי שמתפלל
 עכ"פ בשבת, או שהולך לביהכנ"ס לכל הפחות ביום
 הכיפורים, זה אינו רבותא לאהוב אותו.

אלא אפילו יהודי שלא למדוהו הוריו דת ישראל
 ואינו הולך להתפלל כלל, רק שביזכ"פ בלכתו ברחוב
 רואה שכל החנויות סגורות ושואל לפרש הדבר
 ואומרים לו כי הוא יום המשפט, אז ממחר לביתו

בענין מה שדיבר רבינו במאמרו על כוונת
 התקיעות, לכוון שם הוי' ב"ה בניקוד ציר"י והרמז
 כי נקודת ציר"י הוא שתי נקודות בשורה אחת
 זו אצל זו, שמרמז להכנעה ואחדות רעים, לא
 כנקודת שו"א נקודה אחת למעלה וגבוה' מחברתה,
 ובהכנעה ואהבת רעים זוכה לתשובה ולרפואה. מן
 הראוי להביא כן מעשה רב מה שאמר רבינו לבעל
 תוקע שלו בענין כוונת התקיעות, שממחיש ביותר
 את תוכן כל המאמר, ואולי גם בזה יתיישב על נכון
 למה לא תוקעים בראש השנה שחל להיות בשבת.

את המעשה מביא # כ"ק מרן האמרי מנחם @
 זי"ע במאמרו לתפילה אות ג, בלשונו הק':

ע"י אהבת ישראל ואהבת ריעים, כאשר אהב
 את חבריו בכל מצב שהוא מחמת שהוא בנו של
 מקום, מעורר רחמי האב על הבן, ונתעוררים רחמיו
 ית' גם עליו באיזה מצב שהוא, שהוא ג"כ בנו של
 מקום, ותפילתו מתקבלת לפני השי"ת.

#ולפי"ז מובן למה אין צריך בשבת לתקיעת שופר, @ כיון שהשבת בעצמה מאחדת את כל ישראל מתוך מה שמתנוצץ אור האמת וכל אחד יודע את מצבו האמיתי, ומתחבר עם כל אחד מישראל, כמו"ש רבינו הישמח ישראל זי"ע בפ' ראה אות ובלשוננו הק'.

וההתחלה מדיני ש"ק, ליכנס ע"י לקדושת ש"ק, הוא עירובי חצירות, ...וע"י הופעת אור נועם יקרת ש"ק אות האמת ממילא יוכל לידבק בדביקות נפלא במקור האמת ונשלמה הצורה שלימה, ..., וזה ענין 'עירובי חצירות' שגובין פת מכל בני חצר וכאילו הכל דרים במקום הפת, כמאחז"ל שדעת האדם נמשך אחר פתו, ומערבין דעתם ועושים כולם אגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם, ולזכות לאור הש"ק להתאחד א"ע בחצי צורה העליונה, וכמאחז"ל "גדולה לגימא שמרחקת הקרובים (שנעשים מקורבים) ומקרבת הרחוקים", ...וע"י האחדות איש ישראלי עם חבריו ומבטלין א"ע זב"ז ביטול גמור, ומדברין ביניהם איכותם ומהותם בעניני הנפש, ואחד מיצר בצרת חבריו באהבה עזה, עי"ז זוכים למדת האמת שמרחקא מילי, לקרב אותם ולדבק נפשם במדת האמת, וזהו שדעת האדם נמשך אחר פתו, שזוכה מזה למדת אמת, וממילא נודע עי"ז תכלית הידיעה שמצדו אין לו כלל, ושהוא רק חצי צורה, ומשתוקק ושואף לדבק עצמו בחצי צורה השני'. ...וע"י ידיעה האמיתית הזו זוכין לדבק עצמו בדביקות נפלא ולייחד היחודים כדקא יאות, וזהו בסעודה ג', שהוא רעווא דרעווין, יען (בתפלת המנחה) שהוא לאחר

ואומר לזוגתו לאשתו שהיום יום המשפט ובזכרוננו איך שזקיננו הלך להתפלל בזה היום וגם הוא חפץ לילך, אומרת לו אשתו עדיין לא בישלתי סעודת צהרים כי החנויות סגורות היום, מיד לובש כלי ציד ורוכב על סוסו היערה וצד ארנבת רח"ל ומביא לאשתו לבשל על סעודת צהרים, כי אינו יודע שאסור לאכול, ואחרי האכילה מגלח עצמו, כי לא נאה ללכת לביהכנ"ס בלי להתגלח, ואז לוקח את אשתו ורוכב לביהכנ"ס, וכשבא לפני פתח ביהכנ"ס אומר רבונו של עולם אתה יודע שאיני יודע להתפלל, כי לא למדוני הורי להתפלל, ולמה אכנס לביהכנ"ס, רבונו של עולם מודה אני לך על העבר והנני מבקש על העתיד, ושב לביתו, יהודי כזה ג"כ צריך לאהוב, זה הוא סוד התקיעות, ע"כ דבריו הק'.

היינו כי תקיעת שופר ענינה לעורר רחמים ורצון לפני השי"ת, ועל ידי אהבת ישראל, שאוהב כל איש ישראל, יהיה מי שיהיה, מחמת שהוא בנו של מקום, מעורר רחמי האב על הבנים כמו שנתבאר.

והרמז הוא, 'ואהבת לרעך כמוך' בגימטריא 'תפילה רב חסד אל', להורות כי על ידי תפילה שהיא מתוך אהבת ריעים זוכים לרב חסד אל. # על כן תאהבו אחד את חבריו ותחפצו לראות כ"א בטובת רעהו, אז בטח תתקבל תפילתכם ברחמים וברצון לפני השי"ת @, אמן כן יהי רצון, עכלה"ק.

על #הרה"ק מהרי"ד מבעלזא @ זי"ע מסופר שקודם התקיעות היה שוטף את פיו הק' עם מי המקוה שטבלו בו החסידים, באומרו שהוא רוצה לטהר ולקדש את פיו מיט אידישע הייליגע ריינע וואסר ... עם מים קדושים וטהורים של ישראל!

למדת הכרה באמת שהכל הוא מצדו יתברך שמו, וכמו שאנו אומרים יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם, שידעו הכרה גמורה שהכל הוא מאתו ית"ש ולא מצדנו.

היחוד מכל היחודים, שאנו אומרים בתפילת שמו"ע של מנחה אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד, נעשה על ידי זה דבוק בד' וממילא הוא רעווא דרעווא, ואז אנו באים

ב

סוד ר"ה במשנתו של הרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע.

רבתינו הק' זי"ע הרבו לדבר החל מחודש אלול אודות דבריו הק' של הרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע שכתב באגרתו הידועה להרב אלכסנדר זיסקינד ז"ל המכונה הרה"ק רבי זושא מפלאצק **זצללה"ה זי"ע**, כשהתקבל לאב בית דין בק"ק שעדליץ ולא היה יכול לבוא אצלו על ר"ה, בענין "סוד ראש השנה" אשר בכמה מילים ספורות הכניס יריעות שלימים של עמקות בהבנה של תוכן ומהותה של ראש השנה ומטרת ותכלית העבודה בימים אלו.

האגרת מובאת בספר **רמתים צופים** (א"ד פרק כג אות ע) להרה"ק ר' שמואל משינאווא זצ"ל בתוספת ביאורים על כמה דברים מתוכן האגרת.

יש להעיר על דבר פלא שדברי האגרת הזאת נכתבו כבר לפני 195 שנים, ועדיין דבריו הק' של הרר"ב נובעים כמעין המתגבר, הלה דבר הוא.

דבר פלא נוסף אנו מוצאים באגרת הזו שעליה צירפו את חתימתם כמה מתלמידיו הק' של הרר"ב, ובראשם רבינו הזקן מווארקא זי"ע, ואף הוסיפו לו פריסת שלום מעוד כמה מהחבריא קדישא, ובנוסף לזה כתב גם בנו הרה"ק רבי אברהם משה זי"ע כמה שורות וחתם את שמו על האגרת. ועוד דבר פלא מה שהוסיף שם לבקש ממנו שישמור את האגרת וכשיבוא נסיעה לפשיסחא יביא איתו את האגרת והם ילמדו את זה ביחד עיון.

להלן העתקת האגרת בתוספת הביאור הנפלא על חלק מתוכן האגרת:

ב"ה יום א' תבוא [א] תקפ"ו פה פרשיסחא.

החיים והשלום והשמחה לכבוד יד"נ ולבבי הרב הגאון החר"ף המפורסם החכם השלם אחר שזה שנים עד ביאת גואל אשר כבוד תורתו שוכן בתוך חדרי [ג] לבבי ורעי במצפוני מורשי רעיוני, [ד] אדברה אליו הפעם כמו [ה] אל לבי, כתיב 'מרחוק ה' נראה לי' [ו] וכתוב 'בתוך עמי אנכי יושבת' וזה סוד [ז] ראש השנה. השמחה והדאגה מסותרת [ח] בפחד, יזכהו ה' להיות לו שניהם [ט] יחד, הבינה תגדל מהמעשה כי המעשה רז והבינה [י] אור, ושניהם [יא] דומים. [יב] וברוך ה' שהחיינו וקיימנו, (ויתן) שיעלה זכרוננו (לטובה) לפני אדון כל, אולי חנונים נהי' להוציאנו מאפילה לאורה.

בעזה"י לא נשכח כבוד תורתנו מלבינו ומלב אנשי חברתינו לזכרון לטובה, וה' ברחמי יתן לו שמחה וחיים וכתיעבה וחתומה טובה לו ולאנשי ביתו ולכל עירו:
כה דברי נפשו ולבבו המגעגע באהבה שמחה בונם:

גם אנחנו אוהבים ורעים דורשים שלומו הטוב באהבה ויקויים בו ברכת רבינו שיחיה ונזכה לשמוע ממנו בשורות טובות ולשמוח אתו יחד תמיד כנפשו וכנפש ידידיו. **הק' יצחק מזאריק [הרבי הזקן מווארקא], הק' יצחק מאיר [החידושי הרי"ם], הק' מנחם מענדיל מטאמשוב [הרה"ק מקאצק]:**
מאיר קוואלער, ר' יעקב ווארקער [הרה"ק מראדזמין], ור' שלמה זאלישינער מרמזים שלומו עבורו והמה בתוך התפילה:

גם אנכי הצעיר פורס בשלומו הטוב. ומבקש אנכי ממנו אשר המכתב הלז יצפון אתו. ויוביל אותו אי"ה בעת נסעו לכאן. ואז שנינו יחד נלמוד אותו שיעור בעין, **דברי ידידו ואוהבו הק' אברהם משה:**

ביאור

לפלא בעינינו כי היה יודע את הרב מוה' זושא הנ"ל הולך בדרך הישר. בעת נסיעתו משם נתן פעם ב' קוויטל כנ"ל, ואז שב הרבי הנ"ל את הרב מו' זושא הנ"ל למאד. והיה יותר פלא בעיניו על שנותו את טעמו. ותיכף כשבא לווארשא, נכנס אצל ריעו הנ"ל וסיפר לו הכל. אז הגיד לו הרב מו' זושא הנ"ל מה שאירע לו. כי היה אצלו אורח למדן וירא ה' עבור דחקותו לעזור לו אצל אהובים, כי היה חשוב הר"ר זושא הנ"ל. והגיד לו פשט בחריפות, אז נחלש דעת האורח והלך ממנו בפחי נפש. וזה היה בעת שדיבר הרבי עליו. אח"ז נתיישב הר"ר זושא, מה זה עשיתי לא די שלא ראיתי מעות עבורו אף גם דחיתי תורתו, וצויה לחפש אחריו עד שבא אליו שנית. ותיקן בעצמו מה שהשיג עליו, והשתדל עבורו ונתן לו מעות. ואז שיבח אותו הרבי. אז ראו כי רוה"ק שורה בתוך בית מדרשו של הרבי, ונסעו תיכף שנית:

[ג] בא להודיע לו, כמו שהלב קרוב למוח. וכשמדבר אל הלב הוא בקירוב יותר משהוא מדבר לנוח איש, כמו"ש ושמותם את דברי אלה על לבבם. כן מדבר עתה במכתבו זה לנפשו ממש. אחרי ששוכן בחדרי לבו. ובמורשי רעיונו שהם מוחו ולבו שהוא תפילין ש"י וש"ר. וזהו יחוד שם אלקים, כאשר שמעתי ממור"ר ז"ל, שהוא כולל כל היחודים הנוראים. וזהו הכף והמחתה, כמו"ש [חולין נ"ד]. מכפא דמוחא עד אטמא, שהכה"ג היה מיוחדם ביה"כ על כל ישראל. וכן רבינו הקדוש היה עושה תיקון זה במוחו ולבו ונשמתו. והודיע ששם שוכן נשמתו והוא תלמידו ממש שנאמר בו המלמד בן חבירו תורה כאלו לידו. כמו שהבן נמשך ממוח ולב של אביו בגשמיות, כן

[א] מחמת שזה היה קודם ראש השנה, לבלי יצער את עצמו שאין יכול לבא אצלו על ר"ה הבעל"ט בתוך קהל ועדה קדושה החסידים, ומעודו לא נסה באלה. על כן כתב לו אדמו"ר ז"ל לנחמו כי יכול להשיג הכל כמו שהיה לפניו ממש. וענין היותו לרב, היה בפקודת מורו ורבו ז"ל, שהוא וחבירו הרה"ג החסיד המפורסם מו' שרגא פייבל ז"ל האבד"ק גריצא וגומבין, למדו אצל הגאון מליסא ז"ל, והיו חריפים ושנונים מאד. ואחר שנתקרבו להרבי מלובלין צווק"ל, פסקו מלימוד גפ"ת ולמדו מדרש וזוהר. והגאון מליסא ז"ל כתב להם דברי תורה כפעם בפעם והם לא השיבוהו. ונודע לו מזה, עד שכתב מכתב לפרשיסחא בקובלנא עליהם. ובאותו העת בקשו רב באלטונא ולא מצאו גם בחסידים. אז צעק מור"ר עליהם כי יראו בלימוד גפ"ת והוראה. ואמר, הלא היה נאה שתלמידי גזע הבעש"ט ימצאו מקום באשכנז לפרוץ פרץ. עד שהוכרח לקבל עליו רבנות הנ"ל שלא לרצונו:

[ב] הוא אשר כתב חבור קול שמחה על הרוב. והניח כתבים אחריו על המדרש. וענין התקרבותו לחסידים היה, שהוא למד עם הרה"צ החסיד מו' שרגא פייבל ז"ל בווארשא אחרי שבאו לביתם מליסא. והרב מגריצא הנ"ל היה מעות נדוניה שלו משולש בלובלין, ונסע שם בצירוף חותנו. והיה בשבת בסעודה שלישית אצל הרה"ק אור ישראל הרבי מלובלין ז"ל לשחוק ממנו. ובעת שמע הרב הנ"ל דברים היוצאים מפה קודשו, נכנס בלבו בוער כנתור של עכנאי והחזיק מאד עצמו בו. ונתן קוויטל עבורו ועבור ריעו הרב מו' זושא הנ"ל. אז דבר הרבי על הרב מו' זושא הנ"ל דברים לא טובים. והיה

התלמיד נמשך ממוח ולבו של רבו ושם שוכן התלמיד אצלו. ונמצא הוא כמו שמדבר אל לבו ממש, והוא יותר לנוכח ממי שהוא עמו כשהוא לפניו. ועל כן לא ירע לו מה שאינו לפניו בראש השנה, ואל יצטער מחמת שאינו רק במחשבה. משא"כ אם היה לפניו והיה שומע הדיבורים הקדושים והיו נכנסים בלבו ומוחו. ומה שכתב בתוך חרדי לבבי, היינו בפנימיות לבו ומוחו. כי כל הנבראים יש להם כח פנימי וחיצון, וכן הלב ומוח כידוע. והודיע לו במכתב הזה ששוכן בפנימיות לבו, היינו בעומק הלב. ומורשי רעיונו, היינו ג"כ בכח המשכיל שלו, וענין כח פנימיות יותר מזה. ומורשי, לשון כח הרשאה. שכח המשכיל נותן כח להשכיל במוחו, ושם שוכן הנשמה. כמו"ש על הראש נגד המוח שהנשמה שבמוח כו', ושם יוכל לדבר אלינו כח ממש:

[ד] אמר אדברה אליו ממש, היינו כמ"ש הר"ן ז"ל בדרשותיו על הפסוק וישמע את הקול מדבר אליו. ואר"ל משה לבד שמע וכל ישראל לא שמעו, כי לשון 'אליו' הוא בהרגשת המבטא. והוא הרמז להתייחד הדיבור אל השומע דייקא פנים בפנים ולא לאחרים. אבל מלת 'לו' אינו בהברת המבטא וביחוד הדיבור. ויכול להיות שאחרים ג"כ שמעו, רק שכונת המדבר היה רק למשה רע"ה, אבל נוכל לומר שאחרים שמעו ג"כ. עכ"ד. וזה שכתב אדברה אליו הפעם, שזהו יחוד והתייחדות הגמור. ואם היה בפניו לא היה לו יחוד גמור, כיון שגם אחרים ישמעו וילמדו והרב יכוין גם לכולם. וע"כ הודיע החביבות והחשיבות והיתרון, כי בודאי הדברים שמדבר הרב עם התלמיד בהתייחדות, פועלים יותר ממה שנאמרו בהקהל. ודו"ק:

[ה] כמו אל לבי. היינו, שהמכתב הוא ג"כ מעשה ממש לנוכח כמו דיבור. שעקימת שפתיים הוא מעשה. וכמו שכתב המהר"ל מפראג בספר גור אריה על המדרש ויאמר לו אני חותנך יתרו כו', ואמרו במדרש שאגרת כתב לו. דהלשון משמע שדיבר אליו לנוכח, כמ"ש ויאמר לו, וגם הלשון בא אלך, והאיך דיבר אליו לנוכח. לזה מתרץ המדרש אגרת כתב לו, שבזה היה לנוכח, ע"ש. ופ"א ראיתי בעיני מכ"מ אדמו"ר מלענטשנא בהיותו בביקאוווסק במדינת קיר"ה, בליל ש"ק כשאחז הכוס אמר להרבי דק"ק פרשיסחא ז"ל, "לחיים", לנוכח ממש. ואמר כמה פעמים, "הוא אין כאן אבל כבודו כאן". וכן שמעתי מהרבי ז"ע מלובלין, כשישב לפניו הר"ר פרץ מארץ ישראל, שנת הרבי "לחיים" עבור מרדכי בן כו', שאתה בצפת. והר"ר פרץ רשם באיזו יום ושעה עסוק. ובא לשם סיפרו לו שבאותה שעה היה מסוכן גדול והזיע תיכף. וכן היה באגרת. כל זה הוא הקדמה למכתב, ולא דבר ריק הוא, כי אם להעלות נשמתו ולחזק לבו ומוחו ולהכינו לקבל

יוס טוב של ראש השנה בשמחה:

[ו] כן היא הגרסא. ובספר קול שמחה כתב על ראשון אחרון, ומהופך הדברים. והענין כמ"ש הרב מלאדי ז"ל בסידור שער האלול. שהפסוק הזה נאמר על ראש השנה. וע"ש בסוף ד"ה אתם נצבים, שזהו מדריגה גדולה כ"כ עד מאד, כמ"ש ובמורא גדול זה גילוי שכינה. וכן כאן מרחוק ה' נראה לי, שבודאי נופל עליו פחד גדול למאד עד שנתבטל מכל וכל. וזהו התייחדות הגמור, שלא ישיג מדריגה זו כי אם יחיד הדור. אעפ"כ צריך להכלל בתוך כלל ישראל, ובפרט ביום ראש השנה. כמ"ש בזה"ק (ר"פ בשלח) שאמרה שונמית בתוך עמי אנכי יושבת, שקאי ג"כ על ראש השנה, ולזה הביאם רבינו כאן. ומכ"כ מי שאינו במדריגה זאת, בודאי צריך להכלל ולהתבטל לכלל ישראל, ע"ש בזה"ק:

[ז] שנכללו הכל כקטן כגדול באחדות הגמור. ובה נבין מה שאמר כ"ק אדמו"ר ז"ל מלענטשנא קודם תקיעת שופר בבכיה רבה ובצעקת הלב, שיהיו כולם באחדות. ואמר עלה אלקים בשופר כו', שמדת הדין מתעלה מהם ולא יחול ח"ו על ישראל כלל. ובמה - בתרועה. [אם יהיו כל ישראל] בריעות וחבורה אחת, יהיו הדינים מתמתקים בשרשם. ע"כ דבריו הק':

[ח] היינו הגם שבשעת הפחד וביטול הנ"ל הדחילו ורחימו הם בהסתר מחמת הביטול והפחד:

[ט] כמ"ש בברכות (דף ל"ב), במקום גילה שם תהא רעדה. כי מזה יזכה לרחמים מרובים. והזהיר בזה שאל יטעה שמחמת עיונו תגדל הבינה כמו בכל החכמות, שאם עוסק בחכמתו ובשכלו יתגדל ביתנו, אבל זה אינו החכמה ובינה של תורה. רק במצות מעשיות בפועל תגדל הבינה. והיינו מעשה המצות עשה ומצות לא תעשה. כמ"ש (איוב כ"ח), וסוד מרע בינה כו':

[י]. כי האור גנוז בתוך המצות המעשיות והם כלים להאור. וכל מה שהכלי רחבה יותר, תאיר בה הבינה יותר. אך הוא בסוד שאינו נראה בפועל והוא בהעלם:

[יא]. שאם עושים המצוה כתיקונה בלב תמים, אעפ"י שאינו יודע הסוד, נחשב ג"כ כעושה המצוה בכונת הסוד ג"כ. ועיין בשערי תשובה או"ח ריש סימן ל"ב:

[יב]. כמ"ש אדמו"ר ז"ל, שאם נותן הודיה על העבר צריך לבקש תיכף על העתיד, ואם לא אזי ח"ו פוסק הטובה. והביא ראיה, שהרי לאה אמרה הפעם אודה את ה'. וכתבי אח"כ ותעמוד מלדת. ולזה אמר אח"כ שיעלה זכרונו לטובה.

ויתר הדברים אף שלכאורה קל להבין, אעפ"כ הם דברים העומדים ברובם של עולם וצריכים עיון:

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר

נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב ז"ל רבניצר

נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר

נלב"ע כ"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי

נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

